Nr 262.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till prisrabattering å vissa livsmedel m. m.; given Stockholms slott den 21 april 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 april 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkterna 31 och 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna dels till Prisrabattering å vissa livsmedel ett anslag av 110 000 000 kronor, dels ock till Förmalningsersättningar ett förslagsanslag av 37 000 000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla dessa frågor, vilka därvid lämpligen torde böra behandlas var för sig.

Prisrabattering å vissa livsmedel.

Nu gällande bestämmelser angående prisrabattering å matfett och mjölk m. m., vilka utformats i anslutning till uttalanden av 1942 års riksdag, återfinnas i kungörelsen den 20 november 1942 (nr 877). Bestämmelserna, vilka genom kungörelsen den 5 november 1943 (nr 774) så tillvida ändrats, att tidigare gällande åldersgränser för de kategorier förbrukare, som skola

vara berättigade att utan behovsprövning erhålla rabattkort, framflyttats ett år, innehålla i huvudsak följande.

1) Rabattkort för såväl matfett som mjölk tilldelas *utan behovsprövning* sådana svenska medborgare, som äro födda efter den 31 december 1927 eller före den 1 januari 1877, under förutsättning att vederbörande själv, eller, i fråga om barn, dettas föräldrar vid 1943 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 750 kronor, eller för en skattepliktig förmögenhet, överstigande 10 000 kronor, eller brukar jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde av mer än 10 000 kronor. Från denna regel göras dock två undantag, det ena i syfte att öppna möjlighet till erhållande av rabattkort även i sådana fall, där den skattepliktiga förmögenheten eller värdet av den brukade jordbruksfastigheten är större än nu nämnts men å andra sidan vederbörandes beskattningsbara belopp är mycket lågt, och det andra i syfte att bereda föräldrar med minst två barn möjlighet att erhålla rabattkort för barnen, även då vederbörandes beskattningsbara belopp något överstiger 750 kronor.

Enligt det första undantaget äger nu avsedd person erhålla rabattkort under förutsättning dels att den skattepliktiga förmögenheten respektive taxeringsvärdet å jordbruksfastigheten ej överstiger 20 000 kronor och dels att det vid 1943 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagna beskattningsbara beloppet ej överstiger 250 kronor. Enligt det andra undantaget erhålles rabattkort för barn under förutsättning dels att det beskattningsbara beloppet ej överstiger 1 000 kronor och dels att föräldrarna ha minst två efter den 31 december 1927 födda barn. Beträffande person, som är gift och sammanlever med sin make, gäller vad här nyss sagts om beskattningsbart belopp och skattepliktig förmögenhet makarnas sammanlagda beskattningsbara belopp och sammanlagda skattepliktiga förmögenhet.

Vad i denna punkt sagts om personer, som äro födda före den 1 januari 1877, gäller även yngre personer, som uppbära tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller invalidunderstöd jämlikt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd.

2) Tilldelning av rabattkort till andra svenska medborgare än som avses i punkt 1 (d. v. s. till svenska medborgare, som äro födda under något av åren 1877—1927 och ej uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd,) får ske *utan särskild behovsprövning* endast i följande fall:

a) Äkta makar, vilka sammanleva med varandra, tilldelas vardera ett rabattkort för matfett under förutsättning dels att de ha eget hushåll och dels att de icke vid 1943 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt tillsammans upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 500 kronor, eller för en skattepliktig förmögenhet, överstigande 10 000 kronor, eller bruka jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde, överstigande 10 000 kronor.

b) Ogift person tilldelas ett rabattkort för matfett under förutsättning dels att han har eget hushåll och dels att han icke vid 1943 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 500 kronor, eller för en skattepliktig förmögenhet, överstigande 10 000 kronor, eller brukar jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde, överstigande 10 000 kronor. Vad nu sagts om ogift person gäller även änkling, änka eller make, som icke sammanlever med andra maken.

Även för personer inom denna åldersgrupp finnes en undantagsbestämmelse, avsedd för sådana fall, där den skattepliktiga förmögenheten eller värdet av den brukade jordbruksfastigheten visserligen är större än 10 000 kronor men där å andra sidan det beskattningsbara beloppet är mycket lågt. Enligt denna undantagsbestämmelse skall rabattkort för matfett tilldelas här avsedd person, under förutsättning dels att vederbörande har eget hushåll, dels att den skattepliktiga förmögenheten respektive taxeringsvärdet å den brukade jordbruksfastigheten ej överstiger 20 000 kronor och dels att det vid 1943 års taxering upptagna beskattningsbara beloppet ej överstiger 250 kronor.

3) Beträffande de i punkterna 1 och 2 upptagna fallen, där taxeringsvärdet å jordbruksfastighet är av betydelse för brukarens eller honom närstående persons rätt till rabattkort, har särskilt föreskrivits, att hänsyn icke skall tagas till den del av taxeringsvärdet, som får anses belöpa på sådan egendom, vars avkastning brukaren icke äger tillgodogöra sig.

4) Personer, som ej enligt här återgivna regler äro berättigade till rabattkort utan behovsprövning, kunna efter *prövning i varje enskilt fall* erhålla sådant kort, då med hänsyn till särskilda omständigheter synnerligt behov därav finnes föreligga.

5) För arrendatorer och dem närstående personer finnes slutligen i visst fall möjlighet att erhålla rabattkort efter behovsprövning, som sker efter mindre stränga regler än som angivits i punkten 4. Livsmedelskommissionen har nämligen föreskrivit, att, därest arrendators eller honom närstående persons rätt att erhålla rabattkort är beroende av taxeringsvärdet på den arrenderade fastigheten, kristidsstyrelse må, därest verkligt behov av prisrabattering prövas föreligga, tilldela vederbörande rabattkort, oaktat fastighetens taxeringsvärde eller den del därav, som enligt bestämmelserna i punkten 3 skall anses belöpa på arrendatorn, är högre än det medgivna. Givetvis skall vederbörande helt fylla förutsättningarna i övrigt för erhållande av rabattkort.

Utdelning av rabattkort i enlighet med nu nämnda bestämmelser ägde rum första gången med början i december 1942 och andra gången med början i november 1943.

Beträffande rabattbeloppen må här erinras, att dessa år 1942, i samband med att inkomst- och förmögenhetsgränserna för tilldelning av rabattkort utan behovsprövning sänktes, höjdes i fråga om mattfett från 1 krona 50 öre till 2 kronor per kilogram och i fråga om mjölk från 10 till 15 öre per liter.

I skrivelse den 31 mars 1944 har *statens livsmedelskommission* avgivit förslag för nästa budgetår rörande medelsanvisning för prisrabattering å vissa livsmedel.

Kommissionen har till en början meddelat, att en sammanställning av inkomna redovisningar rörande den utdelning av rabattkort, som ägde rum med början i december 1942, utvisade, att antalet utdelade kort varit ungefär följande.

Rabattkort för matfett till producenter	728 000
» » » » icke-producenter	2 007 000
Summa rabattkort för matfett	**2 735 000**

Rabattkort för mjölk till producenter	403 000
» » » » icke-producenter	1 113 000
Summa rabattkort för mjölk	1 516 000

Vad angår den sista utdelningen av rabattkort förelåge, upplyser kommissionen, uppgifter sammanställda beträffande de kort, som utdelats under tiden november 1943—januari 1944. Det antal, som totalt komme att utdelas, kunde emellertid förväntas komma att bli några procent högre än antalet under nämnda tid utdelade kort. Om antalet efter de första tre månaderna tillkommande kortinnehavare procentuellt bleve detsamma som vid närmast föregående kortutdelning, kunde följande antagande göras rörande det slutliga resultatet av den senaste utdelningen.

Rabattkort för matfett till producenter	708 000
» » » » icke-producenter	1 712 000
Summa rabattkort för matfett	2 420 000

Rabattkort för mjölk till producenter	403 000
» » » » icke-producenter	1 040 000
Summa rabattkort för mjölk	1 443 000

I anslutning härtill anför kommissionen.

I de beträffande rabattkort för matfett angivna siffrorna äro icke inräknade sådana särskilda rabattkort för matfett, som utdelas till statavlönade och med dem jämställda personer, vilka befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att de skulle varit berättigade till rabattkort för mjölk, men som icke kunna utnyttja rabattkort för mjölk på grund av att deras behov av mjölk tillgodoses i annan ordning än genom inköp och att de ej heller behöva inköpa sådana andra varor (fodermedel, utsädesspannmål, konstgödselmedel och kalk), som i vissa fall få inköpas mot rabattkort för mjölk. Antalet av dessa rabattkort uppgick vid den utdelning, som började i december 1942, till cirka 37 500, och beräknas vid den senaste utdelningen komma att uppgå till omkring 50 000. Ökningen torde bero på att ifrågavarande kort ej voro allmänt kända under den förra utdelningen och att följaktligen en del personer, som voro berättigade till sådana kort, ej alls uttogo några kort eller i stället uttogo rabattkort för mjölk.

Antalet rabattkortsinnehavare har alltså undergått följande procentuella förändringar i förhållande till tiden före november 1943.

	Minskning eller ökning
Rabattkort för matfett till producenter	— 2,7
» » » » icke-producenter	— 14,7
» » » » statavlönade m. fl.	+ 33,3
» » mjölk » producenter	± 0
» » » » icke-producenter	— 6,5

Som synes har antalet rabattkortsinnehavare nedgått ej oväsentligt bland icke-producenter, under det att i fråga om producenter läget är i stort sett

oförändrat. Då bestämmelserna angående tilldelning av rabattkort ej undergått några nämnvärda förändringar, måste nedgången väsentligen bero på en höjning av den allmänna nominella inkomstnivån för icke-producenter.

Kommissionen har verkställt vissa beräkningar för att konstatera, hur rabattkorten inom de olika kristidsstyrelseområdena procentuellt fördela sig på producenter och icke-producenter. Härom anför kommissionen.

Till grundval vid dessa beräkningar har tagits den fördelning av befolkningen mellan producenter och icke-producenter, som framkommit vid en hösten 1943 verkställd utdelning av inköpskort för matfett m. m. Vid denna utdelning utdelades särskilda kort för producenter och särskilda kort för icke-producenter. Till producenter skulle enligt utdelningsbestämmelserna hänföras innehavare av brukningsdelar, varå regelbundet finnas en eller flera kor, samt medlemmar av sådana personers hushåll. Övriga personer — däribland även lantarbetare — hänfördes till icke-producenter. Med ledning av det antal kort av olika slag, som utdelades vid denna utdelning, har vid nu förevarande beräkningar antalet producenter uppskattats till 1 690 000 och antalet icke-producenter till 4 768 000.

Det antal rabattkort för matfett (med undantag av rabattkort för matfett till statavlönade m. fl.), som enligt ovan angivna siffror beräknas komma att bliva gällande under år 1944, motsvarar i fråga om rabattkorten för icke-producenter 35,9 procent av hela antalet icke-producenter och i fråga om rabattkorten för producenter 41,9 procent av hela antalet producenter. Det relativa antalet växlar inom de olika kristidsstyrelseområdena för icke-producenter mellan lägst 13,1 procent i Stockholms stad och 27,8 procent i Stockholms län samt högst 55,3 procent i Kalmar läns norra kristidsstyrelseområde och för producenter mellan lägst 20,6 procent i Malmöhus läns södra kristidsstyrelseområde, och högst 65,2 procent i Norrbottens läns kristidsstyrelseområde.

Det sammanlagda antalet rabattkort för mjölk och rabattkort för matfett till statavlönade m. fl., som beräknas bli gällande under år 1944 (rabattkorten för matfett till statavlönade m. fl. jämställas här med rabattkort för mjölk, eftersom de utdelas i stället för dylika kort) motsvarar beträffande rabattkorten för mjölk till icke-producenter och rabattkorten för matfett till statavlönade m. fl. 22,8 procent av hela antalet icke-producenter och i fråga om rabattkorten för mjölk till producenter 23,9 procent av hela antalet producenter. Det relativa antalet växlar här för icke-producenter mellan lägst 9,2 procent i Stockholms stad och 18,0 procent i Stockholms läns kristidsstyrelseområde samt högst 33,5 procent i Kalmar läns norra kristidsstyrelseområde och för producenter mellan lägst 11,0 procent i Malmöhus läns södra kristidsstyrelseområde och högst 44,9 procent i Norrbottens läns kristidsstyrelseområde.

Av de sålunda verkställda beräkningarna framgår, att antalet rabattkortsinnehavare beträffande matfett är ej oväsentligt större bland producenter än bland icke-producenter, under det att i fråga om mjölk antalet rabattkortsinnehavare är ungefärligen lika stort bland producenter som bland icke-producenter.

För att erhålla kännedom om kristidsstyrelsernas erfarenheter av och synpunkter på rabatteringsbestämmelserna har livsmedelskommissionen från

samtliga 33 kristidsstyrelser i riket inhämtat yttrande, huruvida och i vad mån ändring i gällande rabatteringsbestämmelser lämpligen borde äga rum. Av yttrandena synes framgå, att flertalet kristidsstyrelser funnit de nu gällande bestämmelserna i stort sett tillfredsställande. I ej mindre än 21 av de inkomna svaren anges nämligen — bortsett från detaljerinringar — att de nu gällande tilldelningsbestämmelserna fungerat i stort sett tillfredsställande och böra bibehållas även under nästa budgetår. I ett av dessa svar uttalas dock, att de nuvarande inkomstgränserna möjligen äro tilltagna i överkant, och i ett annat av svaren, att rabattbeloppen böra minskas.

Beträffande innehållet i övrigt i de avgivna yttrandena anför kommissionen.

5 kristidsstyrelser ha ifrågasatt smärre jämkningar i tilldelningsgrunderna för viss eller vissa av de befolkningsgrupper, som nu äro berättigade till rabattkort, men i övrigt ej gjort någon erinran av principiell art mot det gällande rabatteringssystemet. Av de nu avsedda kristidsstyrelserna anser en, att nu gällande bestämmelser äro väl förmånliga för äkta makar med eget hushåll och föreslår för dem sådan ändring, att inkomstgränsen sättes till ett beskattningsbart belopp av 250 kronor och förmögenhetsgränsen till en skattepliktig förmögenhet av 15 000 kronor. En kristidsstyrelse förordar begränsning av tilldelningen av rabattkort till personer i de arbetsföra åldrarna. En annan kristidsstyrelse förordar, att inkomstgränsen för personer, som äro födda före den 1 januari 1877, skall sänkas från 750 till 500 kronor, under framhållande av att behovet av rabattkort vid ett och samma beskattningsbara belopp icke synes vara större för personer, som äro födda före den 1 januari 1877, än för personer, vilka tillhöra årsklasserna 1877—1927. En kristidsstyrelse föreslår skärpning av nuvarande bestämmelser för erhållande av rabattkort med avseende å personer, som äro ägare av jordbruksfastighet, men har i övrigt icke några erinringar att framställa mot nuvarande grunder för tilldelning av rabattkort. En kristidsstyrelse föreslår slutligen för medlemmar av producenthushåll en sänkning av de nuvarande inkomst- och förmögenhetsgränserna samt för medlemmar av icke-producenthushåll en omläggning av rabattbeloppen i syfte att särskilt gynna makar med flera barn.

I de 7 återstående yttrandena påkallas ändringar i de nu gällande tilldelningsbestämmelserna i syfte att minska antalet rabattkortsinnehavare. En kristidsstyrelse påyrkar sålunda, att all tilldelning skall ske efter individuell behovsprövning, under det att sex kristidsstyrelser uttala sig mera allmänt för en skärpning av tilldelningsbestämmelserna i syfte att endast verkligt behövande skola bli berättigade till rabattkort.

I några av yttrandena beröres särskilt frågan, hur de nuvarande bestämmelserna verkat för medlemmar av producenthushåll. I vissa av dessa yttranden påpekas, att den gräns, som består däri, att vederbörande ej erhåller rabattkort utan särskild behovsprövning, om värdet av den av honom brukade jordbruksfastigheten överstiger 10 000 respektive 20 000 kronor, innebär en orättvisa mot jordbrukarna, eftersom den ej tar någon hänsyn till skuldbelastningen å jordbruksfastigheten, och föreslås fördenskull slopande av nämnda gräns. I andra yttranden göres åter gällande, att jordbrukarna genom att taxeringsvärdena å jordbruksfastigheterna ofta ligga avsevärt under de verkliga värdena komma i en alltför gynnad ställning beträffande för-

mögenhetsgränsen. I ett par av sistnämnda yttranden framhålles emellertid samtidigt, att det synes svårt att finna ett system, varigenom de påtalade olägenheterna kunna avhjälpas.

En fullständigare redogörelse för innehållet i kristidsstyrelsernas yttranden finnes bifogad kommissionens förevarande skrivelse. Redogörelsen torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet.

Kommissionen erinrar härefter om att i den berättelse, som två av krisrevisionen särskilt tillsatta granskningsmän i december 1943 avgivit rörande av dem verkställd granskning av livsmedelskommissionens verksamhet och därmed sammanhängande frågor, granskningsmännen uttalade, att en mycket utbredd mening inom landet vore, att rabattkort alltjämt utlämnades i alltför stor utsträckning till personer, som knappast kunde anses vara i behov därav. Granskningsmännen förordade även, att en omprövning av grunderna för tilldelning av rabattkort verkställdes samt att därvid skärpta bestämmelser och framför allt en mera noggrann behovsprövning infördes. Granskningsmännen uttalade vidare, att kretsen av de personer, som ägde erhålla rabattkort för matfett, närmast syntes böra begränsas till att avse samma personer, som nu ägde erhålla rabattkort för mjölk.

I anslutning härtill framhåller kommissionen, att kommissionen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 april 1943 med förslag till medelsanvisning för prisrabattering under innevarande budgetår hade angivit, att ett av huvudsyftena med de i december 1942 införda rabatteringsbestämmelserna, vilka innebure vissa inskränkningar i kretsen av de rabattberättigade, varit att begränsa kretsen till verkligt behövande. I vad mån ett dylikt mål kunde förverkligas, berodde, fortsätter kommissionen, emellertid i hög grad på det system, efter vilket tilldelningen av rabattkort skedde. Valet stode här mellan en tilldelning enbart efter individuell behovsprövning och tilldelning huvudsakligen efter schematiska regler. Granskningsmännen syntes anse, att det förra systemet borde tillämpas. Livsmedelskommissionen hade däremot hittills intagit den ståndpunkten, att tilldelningen av rabattkort i första rummet borde ske efter schematiska regler. Anledningen härtill hade främst varit, att kommissionen ansett, att en prövning i varje särskilt fall av behovet av rabattkort skulle ställa så stora krav på kristidsnämnderna, att det knappast kunde förväntas, att de skulle kunna gå i land därmed. Ett system med genomgående tilldelning efter individuell behovsprövning skulle dessutom, med hänsyn till det stora antalet myndigheter, som i första hand skulle handlägga dessa ärenden, säkerligen komma att medföra, att tilldelningen skulle ske efter mycket olika grunder. För de överordnade kristidsorganen, närmast då kristidsstyrelserna, skulle det knappast bli möjligt att på ett effektivt sätt ingripa i sådana fall, där kristidsnämnd beviljat rabattkort utan tillräckliga skäl, och de överordnade organen skulle dessutom bli överhopade med besvär över avslagna ansökningar, vilka besvär dessa organ skulle ha svårt att avgöra på ett enhetligt sätt. Ett frångående

av det hittills tillämpade systemet och en övergång till ett system med behovsprövning i varje särskilt fall — vilket granskningsmännen närmast syntes ha åsyftat — torde därför icke böra ske, såvida icke synnerligen vägande skäl talade därför. Så syntes dock icke vara fallet.

Det hittills tillämpade tilldelningssystemet torde därför, anser kommissionen, i princip alltjämt böra bibehållas, varvid man emellertid givetvis borde söka att avväga inkomst- och förmögenhetsgränserna för de olika rabattkategorierna så, att de fall, där tilldelning av rabattkort skedde till personer, som ej vore i verkligt behov därav, bleve så få som möjligt.

Om man övervägde, huruvida de nu gällande tilldelningsbestämmelserna kunde anses fylla de krav, som ur nu angivna synpunkt måste ställas på desamma, borde observeras, framhåller kommissionen, att de till kommissionen inkomna yttrandena icke gåve belägg för granskningsmännens uttalande, att det vore en allmänt utbredd mening i landet, att rabattkort i alltför stor utsträckning utlämnades till personer, som knappast kunde anses vara i behov därav. Av de inkomna yttrandena från rikets 33 kristidsstyrelser hade nämligen som förut nämnts i 21 fall ej gjorts några erinringar mot huvuddragen av de nu gällande tilldelningsbestämmelserna, medan 5 kristidsstyrelser allenast föreslagit skärpning av tilldelningsbestämmelserna beträffande viss grupp av tilldelningsberättigade. Det är alltså endast i 7 av yttrandena, som en allmän revision av bestämmelserna anses påkallad. Kommissionen ville emellertid anmärka, att i åtskilliga av de yttranden från kristidsnämnder, som fogats vid kristidsstyrelsernas yttranden, anförts, att antalet rabattkortsberättigade borde minskas. Flertalet av de kristidsnämnder, som yttrat sig, hade dock förklarat sig belåtna med det nuvarande rabatteringssystemet.

Kommissionen erinrar härefter om att de nu gällande tilldelningsbestämmelserna tillkommit genom beslut av 1942 års riksdag, och att någon ändring i desamma ej ifrågasattes av Kungl. Maj:t eller riksdagen vid behandlingen av rabatteringsfrågorna år 1943. Levnadskostnaderna för de kategorier av befolkningen, som enligt de år 1942 antagna rabatteringsreglerna kunde komma i fråga för erhållande av prisrabattering, hade ej därefter undergått någon större förändring. Med hänsyn härtill och till att någon allmän uppfattning om att antalet rabattkortsinnehavare nu borde ytterligare minskas ej kommit till uttryck i kristidsstyrelsernas yttranden eller på annat sätt, hade kommissionen ansett sig ej i år böra föreslå någon allmän skärpning av tilldelningsbestämmelserna.

Kommissionen har härefter behandlat de mera detaljbetonade ändringar i de nu gällande tilldelningsbestämmelserna, som föreslagits av vissa kristidsstyrelser. Till en början har kommissionen därvid särskilt framhållit två synpunkter, som framförts av åtskilliga kristidsstyrelser. Den ena vore, uttalar kommissionen, att de nuvarande tilldelningsreglerna tillämpats under en relativt lång tid och att nämnderna hunnit att bliva väl förtrogna med deras innebörd. Det vore därför önskvärt, att ändringar ej vidtoges i andra

fall än där tungt vägande skäl talade för desamma, eftersom kristidsnämndernas arbete givetvis bleve tyngre, ju mer och ju oftare reglerna ändrades. Den andra synpunkten vore att rabattsystemet ej genom införande av allt för många specialregler finge göras så komplicerat, att nämnderna hade svårt att överblicka detsamma. I sistnämnda hänseende hade en kristidsstyrelse uttalat, att redan det nuvarande systemet vore alltför komplicerat och borde förenklas.

På i skrivelsen närmare angivna skäl har kommissionen icke funnit sig böra förorda några av de av kristidsstyrelserna framförda ändringsförslagen. I vad gäller bestämmelser av mera rabatteringsteknisk art har kommissionen emellertid utgått från att uppkomna frågor om ändringar i dessa bestämmelser finge av kommissionen upptagas till behandling i samband med utfärdande av bestämmelser rörande utdelning av rabattkort. I detta sammanhang anser jag mig endast böra närmare redogöra för ett av de framförda ändringsförslagen. Om detta anför kommissionen.

En kristidsstyrelse har begärt sådan ändring i tilldelningsbestämmelserna, att personer, födda något av åren 1877—1927, i visst fall skulle ha möjlighet att erhålla rabattkort för mjölk utan behovsprövning. Det fall, som här avses, är det, då av två makar mannen — på grund av att han är född före år 1877 eller uppbär tilläggspension — innehar båda slagen av rabattkort, under det att däremot hustrun, enär hon är född efter år 1876 eller uppbär tilläggspension, endast kan tilldelas rabattkort för matfett. Nämnda kristidsstyrelse anser, att i dylikt fall möjligheten för hustrun att erhålla rabattkort för mjölk efter behovsprövning icke är tillfyllest, och föreslår, att i stället i sådana fall, som nu nämnts, även hustrun skall äga erhålla rabattkort för mjölk utan behovsprövning, under förutsättning att hon uppnått exempelvis 60 års ålder och ej har egen inkomst.

Med anledning av den sålunda ifrågasatta ändringen vill kommissionen först erinra om att orsaken till att vid införandet av prisrabatteringen å mjölk denna förmån bestämdes i princip skola tillkomma barn och åldringar jämte vissa speciella grupper, nämligen sjuka personer, havande kvinnor och nyblivna mödrar, var att det beträffande dessa befolkningsgrupper ansågs ur folkhälsosynpunkt särskilt angeläget, att mjölkkonsumtionen trots den inträdda prisstegringen skulle kunna hållas på en tillfredsställande nivå, och att man med hänsyn härtill önskade bereda dessa kategorier möjlighet att inköpa mjölk till ett lågt pris. Motsvarande skäl ansågos däremot ej föreligga att genom statliga stödåtgärder bereda även den mellanliggande åldersgruppen samma möjlighet.

Livsmedelskommissionen har vid sammanträde med kommissionens näringssakkunniga inhämtat yttrande från dessa, huruvida det av näringsfysiologiska skäl kunde anses motiverat att sänka den nuvarande åldersgränsen för tilldelning av rabattkort för mjölk åt åldringar till förslagsvis 60 år. De näringssakkunniga ha emellertid förklarat, att ur näringsfysiologiska synpunkter möjligen en sänkning av åldersgränsen från 67 till 65 år kunde anses motiverad men att för personer i åldern 60—65 år vikten av att mjölkkonsumtionen hölles uppe på en lämplig nivå ej kunde anses större än för personer under 60 år.

Med hänsyn till detta uttalande från de näringssakkunniga synes den föreslagna utvidgningen av prisrabatteringen å mjölk böra avvisas ur principiella synpunkter. Härtill kommer att man, om man skulle vilja ge nu ifrågavarande personer rätt att erhålla rabattkort utan behovsprövning, svårligen skulle kunna underlåta att lämna även ett flertal andra personer i åldern 16—67 år samma förmån, då dessa personer givetvis ofta kunna vara i lika ömmande omständigheter som de av kristidsstyrelsen åsyftade hustrurna.

Vad angår rabattbeloppens storlek har kommissionen erinrat om att kommissionens år 1942 framlagda rabatteringsförslag beträffande matfett inneburit ett bibehållande av det dittills gällande rabattbeloppet, 1 krona 50 öre per kilogram. Med hänsyn till den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t och riksdagen såväl år 1942 som år 1943 intagit i fråga om rabattbeloppen, ansåge sig kommissionen nu ej böra ifrågasätta någon ändring av dessa. Kommissionen utginge alltså från att matfettsrabatten skulle utgöra 2 kronor för kilogram och mjölkrabatten 15 öre för liter.

Beträffande de beräknade kostnaderna för prisrabatterna under innevarande budgetår har kommissionen meddelat följande.

Anslaget för prisrabattering för mjölk och matfett för innevarande budgetår utgör 110 miljoner kronor. De under tiden juli 1943—februari 1944 av Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. och Svenska spannmålsaktiebolaget utbetalade rabattbeloppen uppgå sammanlagt till 73,9 miljoner kronor, eller i genomsnitt omkring 9,2 miljoner kronor i månaden. Därest kostnaderna även under de återstående månaderna skulle uppgå till i genomsnitt sistnämnda belopp, skulle kostnaden för hela budgetåret bli 110,7 miljoner kronor. Till vilket belopp kostnaderna i själva verket komma att uppgå, kan emellertid ej med säkerhet avgöras. Å ena sidan är nämligen att märka, att antalet rabattkortsinnehavare nedgått ej oväsentligt, sedan de i november 1943 utdelade korten tagits i bruk, och att med hänsyn härtill kostnaderna under de återstående månaderna borde bli lägre än genomsnittet för juli 1943—februari 1944. Å andra sidan kan emellertid beloppet komma att ökas därigenom att sådana kuponger, som gälla för inköp av kraftfoder, konstgödsel o. d, användas och inlösas i större utsträckning under de återstående månaderna. Det synes emellertid, med hänsyn till att nedgången i antalet rabattkortsinnehavare ej hunnit återverka på antalet till inlösen insända kuponger förrän i januari och februari 1944, närmast antagligt, att den totala kostnaden för prisrabatteringen under innevarande budgetår kommer att bli något under 110 miljoner kronor.

Kostnaderna för prisrabatteringen under nästa budgetår kunde, uttalar kommissionen, under antagande att de nuvarande tilldelningsbestämmelserna bibehölles i huvudsak oförändrade och att inkomstnivån för de befolkningsgrupper, som här avsåges, icke underginge någon mera betydande förändring i förhållande till kalenderåret 1943, uppskattas för matfettsrabatteringen till (2 470 000 × 26 =) 64 220 000 kronor och för mjölkrabatteringen till (1 443 000 × 27,37 =) 39 495 000 kronor eller sammanlagt till omkring 104 miljoner kronor.

Under åberopande av vad kommissionen sålunda anfört hemställer kommissionen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till prisrabattering å vissa livsmedel för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 105 miljoner kronor.

Vid behandlingen inom livsmedelskommissionen av förevarande ärende avgav ledamoten *fru Olivia Nordgren* följande särskilda yttrande.

»Undertecknad, som i allt väsentligt ansluter sig till livsmedelskommissionens förslag angående rabatteringarna av matfett och mjölk, vill på en punkt anmäla en från övriga ledamöter avvikande mening. Det gäller de fall, då av två makar mannen — på grund av att han är född före 1877 eller uppbär tilläggspension — innehar båda slagen av rabattkort, under det däremot hustrun, som är född något eller några år senare, och således icke är berättigad till folkpension, endast kan tilldelas rabattkort för matfett. Sådan hustru kan icke ens efter behovsprövning, såvitt icke sjukdom eller andra särskilt ömmande omständigheter föreligga, erhålla rabattkort för mjölk.

Kommissionens majoritet har icke ansett sig kunna tillstyrka en sådan ändring att en hustru i den ställning som ovan nämnts skall kunna tilldelas mjölkrabattkort, enär detta skulle innebära ett brytande av den principiella gränsdragningen mellan mjölk- och matfettsrabatteringarna. Jag vill ingalunda bestrida riktigheten härav, men anser dock att livets krav bör gå före principerna i fall där rättvisa och billighet så kräver. En folkpensionär, som icke har några andra inkomster än sin folkpension — grundpension och tilläggspension jämte nu utgående dyrtidstillägg å dessa — befinner sig i mycket bekymmersamma ekonomiska omständigheter, och är nödsakad att i största utsträckning hålla sig till de billigaste livsmedlen bröd, gryn, potatis och mjölk. Är han gift och hustrun är 60 år och däröver, men icke uppbär folkpension, skola båda makarna dra sig fram på mannens pension, då hustrun i dessa åldrar har svårt, för att inte säga omöjligt, att skaffa sig något förvärvsarbete utom hemmet, om hon tidigare har ägnat sig uteslutande åt detta.

Visserligen är det riktigt såsom kommissionsmajoriteten anför, att vid införandet av prisrabatteringen å mjölk denna förmån bestämdes i princip skola tillkomma barn och åldringar, jämte vissa speciella grupper såsom havande kvinnor m. fl., emedan det beträffande dessa befolkningsgrupper ansågs ur *folkhälsosynpunkt* angeläget att mjölkkonsumtionen trots den inträdda prisstegringen skulle kunna hållas på en tillfredsställande nivå, och att man med hänsyn härtill önskade bereda dessa kategorier möjligheter att inköpa mjölk till ett lågt pris. Men det torde å andra sidan inte kunna bestridas, att den stora allmänheten betraktar rabatteringarna som ett led i strävandena att bereda de sämst ekonomiskt ställda i samhället möjligheter att förskaffa sig sådana livsmedel som matfett och mjölk för upprätthållandet av sina oundgängliga näringsbehov. Och den kategori det här är fråga om hör obestridligen till *de sämst ekonomiskt ställda i samhället*. Det är ganska naturligt, att de finna det egendomligt, att en familj i de arbetsföra åldrarna och med relativt goda inkomster kan erhålla rabattkort för mjölk åt sina barn, medan de själva trots sin fattigdom och sitt svåra läge inte kunna komma i åtnjutande av en dylik förmån.

Jag föreslår därför, att hustrun till en folkpensionär, som uppbär tilläggspension, i det fall hon har fyllt 60 år samt icke har egen inkomst efter

särskild ansökan och prövning bör kunna erhålla rabattkort för mjölk, även då sådana särskilda omständigheter ej föreligga, som enligt nuvarande rigorösa bestämmelser om behovsprövning äro förutsättning att hon skall kunna erhålla dylikt kort.»

Förmalningsersättningar.

I syfte att förhindra att de i förhållande till förkrigspriserna höjda producentpriserna å brödsäd skola medföra ökning av priserna på mjöl och bröd har sedan hösten 1940 tillämpats ett system med s. k. förmalningsersättningar. Dessa ersättningar utbetalas till kvarnarna för av dem förmalen spannmål och utgå med skilda belopp för handelsförmalning och vid förmalning mot lön. Anslaget är för innevarande budgetår anvisat med 34 000 000 kronor.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 15 oktober 1943 utgör ersättningen vid löneförmalning tills vidare 2 kronor för deciton. Ersättningen vid handelsförmalning av vete och råg ävensom korn för inblandning i vete- och rågmjöl utgår jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 januari 1944 under tiden från och med den 1 september 1943 tills vidare till och med den 31 augusti 1944 med 6 kronor 50 öre för deciton. I förhållande till ersättningen under tiden 1 januari—31 augusti 1943 innebär den genom sistnämnda beslut fastställda ersättningen en ökning av 70 öre för deciton. Ökningen sammanhänger med ökade kostnader för kvarnarna. Enligt av statens livsmedelskommission gjorda beräkningar uppgår kostnadsstegringen till omkring 1 krona 50 öre för deciton. Kostnadsökningen hos kvarnarna motsvaras emellertid till större delen av en utgiftsminskning för statsverket. Sålunda ha kostnaderna för utbetalande av en fraktersättning till handeln av 25 öre för deciton, lagringsersättningar, motsvarande 20 öre för deciton, och frakter från odlares järnvägsstation till prisort, motsvarande omkring 50 öre för deciton, överflyttats från Svenska spannmålsaktiebolaget till kvarnarna. Ifrågavarande kostnadsöverflyttning förklarar sålunda ungefär ⅔ av kvarnarnas kostnadsökning. Vidare bör här erinras, att i det angivna beloppet av 1 krona 50 öre per deciton av förmald spannmål av alla slag ingår en höjning av vårvetepriset av 1 krona för deciton.

För bestridande av de beräknade kostnaderna för förmalningsersättningar under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t ställt till livsmedelskommissionens förfogande ett belopp av 40 500 000 kronor. Det för ändamålet anvisade anslaget å 34 000 000 kronor har sålunda måst överskridas med 6 500 000 kronor.

I skrivelse den 31 mars 1944 med förslag om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, har *livsmedelskommissionen* behandlat frågan om medelsbehovet för förmalningsersättningar för budgetåret 1944/45. Skrivelsen har utom såvitt avser denna fråga tidigare i dag anmälts av chefen för jordbruksdepartementet.

Kommissionen har rörande förmalningsersättningarna anfört följande.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut i fråga om prissättningen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1944/45 skola priserna på brödsäd bibehållas i genomsnitt oförändrade under nämnda regleringsår. Under förutsättning av oförändrade arbets- och materialkostnader för kvarnindustrien, oförändrade mjölpriser och i stort sett oförändrade regleringsbestämmelser skulle därför förmalningsersättningen böra i princip bibehållas vid sitt nuvarande belopp. Medelsbehovet för förmalningsersättningar vid en beräknad förmalningsvolym av 600 000 ton skulle i dylikt fall komma att utgöra 39 000 000 kronor. Emellertid torde den tänkta utformningen av de båda alternativ för brödsädsregleringen vilka kommissionen i förevarande skrivelse tidigare diskuterat, komma att nödvändiggöra vissa jämkningar av ersättningens belopp. Under innevarande regleringsår ha kvarnarna att erlägga endast 25 öre per deciton av fraktkostnaderna för spannmålen. Systemet med ett inlösningsförfarande i kombination med stödköp förutsätter, att kvarnarna skola betala samtliga reguljära fraktkostnader för spannmålen. Räknar man med att jordbrukarnas priser komma att motsvara de av Kungl. Maj:t fastställda och antages därjämte att handelsmarginalen blir oförändrad, skulle vid tillämpningen av detta system, enär genomsnittsfrakten till kvarn kan beräknas till ett belopp av 75 öre per deciton, uppstå en fördyring av kvarnarnas inköp med 50 öre per deciton, vilket vid förutnämnda förmalningsvolym motsvarar ett sammanlagt belopp av cirka 3 000 000 kronor. Medelsbehovet för förmalningsersättningar kommer alltså vid tillämpning av nämnda system att stiga med minst sistnämnda belopp. Vid systemet med fasta, successivt stigande priser kommer däremot spannmålsbolaget att erlägga huvudparten av frakten till kvarn. Kvarnarnas inköpspris kommer därigenom, jämfört med nuvarande förhållanden, att sjunka med högst 25 öre per deciton, vilket under förut angivna förutsättning i avseende på förmalningsvolymen medför en nedgång av medelsbehovet med högst 1 500 000 kronor. Vid en beräknad förmalningsvolym av 600 000 ton skulle medelsbehovet för förmalningsersättningar således uppgå till vid första alternativet lägst 42 000 000 kronor och vid andra alternativet lägst 37 500 000 kronor.

Vad angår ersättningen vid löneförmalning anförde jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 54 till 1943 års riksdag, att skäl kunde anföras för en sådan omläggning av stödet till det mindre jordbruket, att det såsom ersättning för löneförmalning av Kungl. Maj:t äskade beloppet av 2 000 000 kronor överfördes till producentbidragen. Utskottet vore emellertid icke för det dåvarande berett att utan föregående närmare utredning tillstyrka en dylik åtgärd men förutsatte, att Kungl. Maj:t hade uppmärksamheten riktad på detta spörsmål och i samband med utarbetandet av förslag till prisreglerande åtgärder för regleringsåret 1944/45 övervägde om den antydda omläggningen lämpligen då borde genomföras. Med hänsyn till den stora höjning av anslaget till producentbidrag, som kommissionen i denna skrivelse tidigare föreslagit, eller från 31,7 miljoner kronor för budgetåret 1943/44 till 46 miljoner kronor för budgetåret 1944/45, har kommissionen låtit verkställa en undersökning av det utav jordbruksutskottet sålunda berörda spörsmålet. Det har därvid befunnits, att ersättningen för löneförmalning nu torde utan större olägenheter kunna slopas. Kommissionen vill på grund härav förorda, att någon ersättning för löneförmalning icke skall utgå under regleringsåret 1944/45, och hemställer förty icke om anvisande av några medel för ifrågavarande ersättning.

Kommissionen har tidigare uttalat, att med valet mellan de båda alternativen för spannmålsregleringens anordnande bör få anstå till hösten.

Under åberopande av vad kommissionen sålunda anfört föreslår kommissionen, att förslagsanslaget till förmalningsersättningar under nästa regleringsår upptages till i runt tal 40 000 000 kronor.

Departementschefen. De skäl som motiverat införande av prisrabattering å vissa livsmedel samt systemet med s. k. förmalningsersättningar föreligga alltjämt. På grund härav böra de genomförda anordningarna med prisrabatter och förmalningsersättningar bibehållas även under nästkommande budgetår.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår utdelades rabattkort i enlighet med de nu gällande grunderna första gången med början i december månad 1942 och andra gången med början i november månad 1943. En jämförelse mellan det antal rabattkort, som beräknas komma att utdelas under innevarande period, och antalet utdelade kort under första perioden ger vid handen, att man kan räkna med en ej oväsentlig nedgång av antalet rabattkortsinnehavare bland icke-producenter, medan läget i fråga om producenter torde komma att bliva i stort sett oförändrat. Då bestämmelserna angående tilldelning av rabattkort ej undergått några nämnvärda förändringar, måste såsom livsmedelskommissionen framhållit nedgången väsentligen bero på en höjning av den allmänna inkomstnivån för icke-producenter. Till den del denna höjning är blott nominell har utvecklingen tydligen medfört en reell begränsning av rabattsystemet.

I likhet med vad som skedde föregående år har livsmedelskommissionen för att erhålla kännedom om kristidsstyrelsernas erfarenheter av och synpunkter på rabatteringsbestämmelserna från kristidsstyrelserna inhämtat yttrande, huruvida och i vad mån ändring i bestämmelserna lämpligen borde äga rum. Av yttrandena framgår, att flertalet kristidsstyrelser, nämligen 21 stycken, ansett de nu gällande bestämmelserna i stort sett tillfredsställande och att desamma därför borde bibehållas även under nästa budgetår. Av de återstående kristidsstyrelserna ha 5 ifrågasatt smärre jämkningar i tilldelningsgrunderna för viss eller vissa av de befolkningsgrupper, som nu äro berättigade till rabattkort, men i övrigt ej haft erinringar av principiell art mot det gällande systemet. Endast i 7 yttranden ha påkallats ändringar i tilldelningsbestämmelserna i syfte att minska antalet rabattkortsinnehavare. De av statens krisrevision för livsmedelskommissionen särskilt tillsatta två granskningsmännen ha emellertid i sin avgivna granskningsberättelse förordat, att en omprövning av grunderna för tilldelning måtte ske och att därvid skärpta bestämmelser och framförallt en mera noggrann behovsprövning borde införas.

De nu gällande tilldelningsgrunderna, som godkändes av 1942 års riksdag, tillkommo i syfte bland annat att begränsa kretsen av rabattkortsbe-

rättigade till de verkligt behövande. Den minskning, som de nya bestämmelserna medförde, uppgick i fråga om rabattkorten för matfett till omkring 500 000 stycken och beträffande mjölkrabattkorten till omkring 80 000 stycken. En ganska avsevärd begränsning av antalet tilldelningsberättigade skedde sålunda redan 1942. Härmed är emellertid icke sagt, att det gällande systemet fungerar på ett sådant sätt, att icke i en del fall personer, vilkas behov av rabattkort kan ifrågasättas, erhålla rabattkort. Med nu tillämpade schematiska system torde denna olägenhet icke kunna undvikas. Härför torde erfordras en övergång till en efter enhetliga grunder skedd individuell behovsprövning. De många och allvarliga olägenheter ur andra synpunkter, som på sätt framgår av livsmedelskommissionens skrivelse en övergång till sistnämnda system skulle medföra, anser jag emellertid så vägande, att jag, i likhet med kommissionen, icke anser mig böra förorda någon principiell omläggning av nu rådande system.

Kommissionen har upptagit frågan, huruvida någon allmän skärpning av tilldelningsbestämmelserna borde ske i syfte att ytterligare minska antalet rabattkortsberättigade. Livsmedelsrabatterna avse att öka möjligheterna för de ekonomiskt sämre ställda befolkningsgrupperna att oaktat levnadskostnadernas stegring kunna inköpa tillräckliga myckenheter matfett och mjölk. Då angivna kostnader efter tillkomsten av nu gällande tilldelningsbestämmelser i stort sett icke undergått någon större ändring, anser jag, i likhet med livsmedelskommissionen, någon skärpning av bestämmelserna icke böra ske.

En del kristidsstyrelser ha framfört förslag om vissa detaljändringar med avseende å det nuvarande tilldelningssystemet. Såsom livsmedelskommissionen understrukit är det angeläget, att ändringar ej vidtagas i andra fall, än där vägande skäl tala för desamma. Kristidsnämnderna ha nämligen numera hunnit bliva förtrogna med de nuvarande tilldelningsreglernas innebörd, och ändringar skulle lätt komma att tynga nämndernas arbetsbörda. Ett införande av alltför många specialregler skulle vidare göra rabattsystemet ytterligare komplicerat med påföljd, att överblicken för nämnderna försvårades. På grund härav är jag icke beredd att nu tillstyrka några av de ifrågasatta ändringarna. Jag förutsätter emellertid, att, därest utvecklingen skulle påkalla en omläggning av rabattsystemet — exempelvis genom en ytterligare förskjutning av penninginkomsternas nivå inom de av prisrabatterna berörda skikten — Kungl. Maj:t må liksom nu är fallet jämväl i fortsättningen äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i systemet.

Av vad jag sålunda anfört framgår, att jag ej heller kan tillstyrka det av en ledamot i livsmedelskommissionen reservationsvis framförda förslaget, nämligen att hustru till en folkpensionär, som uppbär tilläggspension, skulle i det fall hon fyllt 60 år samt icke har egen inkomst kunna efter särskild ansökan och prövning erhålla rabattkort för mjölk, även då sådana

särskilda omständigheter ej föreligga, som enligt gällande bestämmelser om behovsprövning äro förutsättning för att hon skall kunna erhålla dylikt kort. Mot ett dylikt förslag talar förutom de av mig förut anförda skälen även det förhållandet, att ändringen skulle innebära ett brytande av den principiella gränsdragningen mellan mjölk- och matfettsrabatterna. De förra tillkomma sålunda i princip endast barn och åldringar jämte vissa speciella grupper, nämligen sjuka personer, havande kvinnor och nyblivna mödrar. Anledningen till denna begränsning är den, att det beträffande dessa befolkningsgrupper ansetts ur folkhälsosynpunkt särskilt angeläget, att mjölkkonsumtionen trots den inträdda prisstegringen kan hållas på en tillfredsställande nivå. Motsvarande skäl kan däremot ej åberopas i vad avser de mellanliggande åldersgrupperna. Vidare kan framhållas, att de till stöd för förslaget åberopade skälen i minst lika hög grad äga tillämpning å en ensam kvinna, som i övrigt lever under samma förhållanden som den av reservanten åsyftade gifta kvinnan.

Jag ifrågasätter icke någon ändring i de nu utgående rabattbeloppens storlek. Desamma böra alltså utgöra i fråga om matfett 2 kronor per kilogram och beträffande mjölk 15 öre per liter.

Under antagande att de nuvarande tilldelningsbestämmelserna bibehållas i huvudsak oförändrade och att inkomstnivån för de befolkningsgrupper, som här avses, icke undergår någon mera betydande förändring i förhållande till kalenderåret 1943 har livsmedelskommissionen uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till för matfettsrabatteringen 64 220 000 kronor och för mjölkrabatteringen 39 495 000 kronor eller sammanlagt i avrundat belopp 105 000 000 kronor. Dessa beräkningar synas böra godtagas.

Vad härefter angår frågan om förmalningsersättningarna bör man liksom förut utgå från att ersättningarna icke skola bestämmas till högre belopp än vad som erfordras för att förhindra höjning av mjölpriserna. Det härför erforderliga beloppet sammanhänger med sättet för utformningen av brödsädsregleringen. Livsmedelskommissionen har i sådant hänseende framlagt två alternativförslag. Vid anmälan tidigare i dag av dessa förslag har chefen för jordbruksdepartementet förutsatt, att med valet mellan de båda alternativen för regleringens ordnande skulle anstå till hösten 1944, då utfallet av den nya skörden kunde överblickas. Vid en förmalningsvolym av 600 000 ton skulle medelsbehovet för förmalningsersättningar enligt livsmedelskommissionens beräkningar uppgå till vid ena alternativet lägst 42 000 000 kronor och vid det andra lägst 37 500 000 kronor. Sedan slutlig ställning tagits till de båda alternativen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om förmalningsersättningarnas storlek. Med hänsyn till att anslaget till förmalningsersättningar är av förslagsanslags natur har jag intet att erinra mot att ersättningen för handelsförmalning på sätt kommis-

sionen föreslagit beräknas för nästa budgetår uppgå till i avrundat tal 40 000 000 kronor.

Ersättningen för löneförmalning har för innevarande budgetår uppskattats till 2 000 000 kronor. Med hänsyn till den stora höjning av anslaget till producentbidrag, som chefen för jordbruksdepartementet tidigare i dag föreslagit, synes ersättningen för löneförmalning kunna slopas. Enligt vad kommissionen anfört kommer detta icke att medföra några större olägenheter i regleringshänseende.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 under elfte huvudtiteln anvisa
dels till *Prisrabattering å vissa livsmedel* ett anslag
av ..... kronor 105 000 000,
dels ock till *Förmalningsersättningar* ett *förslagsanslag*
av ..... kronor 40 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl D. Ossmark.

Bilaga.

Redogörelse för yttranden över rabatteringssystemet från kristidsstyrelserna.

I skrivelse den 15 februari 1944 till kristidsstyrelserna begärde statens livsmedelskommission, att dessa efter hörande i lämplig utsträckning av kristidsnämnderna inom respektive styrelseområden senast den 15 mars 1944 skulle inkomma till kommissionen med yttranden över huru de grunder för tilldelning av rabattkort, som tillämpats vid den senaste utdelningen av rabattkort, i praktiken verkat och vilka olägenheter, som varit förenade med desamma, samt huruvida och i vad mån ändring i nu gällande rabatteringsbestämmelser beträffande matfett och mjölk lämpligen borde äga rum.

Här nedan lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i de inkomna remissvaren.

Stockholms stads kristidsnämnd.

Ett avsevärt mindre antal rabattkort har utdelats under den senaste rabattperioden än under närmast föregående. Denna nedgång torde främst ha sin grund i förbättrade ekonomiska förhållanden.

Under nu rådande dyrtid torde det beskattningsbara beloppet icke längre kunna på ett riktigt sätt återspegla de högre levnadskostnaderna i framförallt de större städerna. Gällande tilldelningsgrunder torde med anledning därav medföra orättvisor olika dyrorter emellan.

Även i en del andra fall kunna nuvarande bestämmelser om tilldelning av rabattkort medföra orättvisor. Sålunda kan en person, som har en förhållandevis liten inkomst och med anledning härav tillerkänts fattigvårdsunderstöd, vara berättigad till rabattkort, medan en annan person, vars inkomst uppgår till samma belopp, som den förste sammanlagt disponerar över i form av egen inkomst och fattigvårdsunderstöd, icke erhåller rabattkort.

Stockholms län.

Kristidsstyrelsen har icke försport något nämnvärt missnöje med de principer, som tillämpats vid senaste utdelningen av rabattkort, och har därför intet att erinra mot att i huvudsak samma grunder tillämpas vid nästkommande tilldelning.

Uppsala län.

Kristidsstyrelsen har för sin del icke anledning att föreslå någon ändring av grunderna för tilldelningen av rabattkort, enär systemet enligt kristidsstyrelsens erfarenhet i stort sett fungerat tillfredsställande.

Vissa kristidsnämnder inom styrelseområdet ha dock framställt en del anmärkningar och önskemål beträffande tillämpningen av bestämmelserna. Bland annat synes allmänhetens oförmåga att korrekt ifylla rekvisitions- och ansökningsblanketter medföra besvär för nämnderna.

Södermanlands län.

De rabattkortberättigades antal är alltjämt för stort trots den nedskärning, som ägde rum i samband med senaste utdelningen. Inkomstgränserna böra därför ytterligare sänkas.

Östergötlands läns östra.

Tilldelningen av rabattkort bör uteslutande grundas på uppgift om sökandens inkomst vid tiden för utdelningen och på hans beräknade inkomst för den tid rabattkorten komma att vara gällande.

Kravet på eget hushåll bör icke upprätthållas beträffande hushållerskor, hos barn inneboende föräldrar och hos föräldrar inneboende barn, utan dessa kategorier böra erhålla rabattkort i samma utsträckning som innehavare av eget hushåll.

Arrendators rätt till rabattkort bör icke grunda sig på den arrenderade fastighetens taxeringsvärde utan bör prövas med hänsyn till arrendatorns förmögenhetsförhållanden vid utdelningstillfället och på hans beräknade inkomst för den tid rabattkorten komma att vara gällande.

I det fall att ena maken i ett hushåll erhållit rabattkort för mjölk på grund av att vederbörande är berättigad till tilläggspension, bör även andra maken erhålla liknande rabattkort även om den senare ännu icke uppnått åldern för tilläggspension.

Ansöknings- och rekvisitionsformulären böra innehålla plats för sökandens personkortsnummer ävensom plats för anteckning om nummer å eventuellt tilldelat rabattkort.

Östergötlands läns västra.

Enligt nu gällande bestämmelser utdelas rabattkort i många fall till personer, vilka knappast kunna sägas vara i behov därav. Rätten till rabattkort bör därför inskränkas genom en nedsättning av de nu gällande inkomst- och förmögenhetsgränserna.

Å andra sidan böra vissa av nu gällande bestämmelser uppmjukas. Sålunda bör rätten till rabattkort för brukare av jordbruksfastighet icke avgöras med hänsyn till den brukade fastighetens taxeringsvärde. Vidare bör ogift person ha samma rätt till rabattkort för sin hushållerska som äkta make för sin hustru.

Tiden för ingivande av rekvisition av rabattkort torde böra bestämmas med hänsyn till självdeklarationens avlämnande. Å rekvisitionsblanketterna bör finnas plats för införande av uppgifter från självdeklarationen.

I likhet med vissa kristidsnämnder inom styrelseområdet ifrågasätter kristidsstyrelsen, huruvida icke rabatterna skulle kunna sammanföras på ett enda kort. Över huvud böra bestämmelserna i görligaste mån förenklas.

Jönköpings län.

Enligt styrelsens uppfattning förefinnes icke någon anledning till ändring av nu gällande bestämmelser, enär den senast verkställda utdelningen fungerat i enlighet med givna direktiv och icke varit förenad med anmärkningsvärda olägenheter. Förbättrade inkomstförhållanden ha medfört en sänkning av antalet rabattkortsberättigade.

Kristidsnämnderna inom styrelseområdet äro dock icke enstämmiga i att nuvarande grunder äro fullt rättvisa. Vissa nämnder hävda fortfarande, att alltför stor del av det svenska folket har möjlighet att erhålla rabattkort.

Sålunda anser en kristidsnämnd, att inkomst- och förmögenhetsgränsen för producenter bör sänkas, under det att en annan nämnd, som har många pensionärer inom sitt område, föreslår en höjning av förmögenhetsgränsen beträffande sistnämnda befolkningsgrupp.

En del nämnder föreslå, att den rabattsökandes uppgift angående »nuvarande inkomst av annan än tillfällig karaktär» bör omfatta envar av de senaste tre månaderna och styrkas av vederbörande arbetsgivare samt att rekvisitions- och ansökningsblanketterna böra upptaga plats för nämnda uppgifter och bestyrkande. Sistnämnda förslag skulle enligt kristidsstyrelsens uppfattning i ganska hög grad underlätta nämndernas arbete såväl vid utdelningstillfället som vid eftergranskningarna. Systemet torde dock icke helt kunna genomföras, enär vissa rabattkortsberättigade, exempelvis producenter, icke skulle kunna lämna ifrågavarande styrkta uppgifter.

Kronobergs län.

Rabatterna ha onekligen berett många mindre bemedlade personer stor lättnad i nu rådande dyrtid men torde jämväl i många fall ha lämnats till personer, som knappast varit i behov därav. Vid sammanträde med kristidsstyrelsens medlemmar för behandling av rabatteringsfrågan uttalade majoriteten som sin mening, att inom åldersgrupperna 16—66 år endast de böra erhålla rabatt, som genom intyg kunna styrka varaktig sjukdom eller arbetsoförmåga, samt att i stället större rabatter böra lämnas åt barn i mindre bemedlade familjer. Två av styrelsens medlemmar föreslogo emellertid, att inom ovannämnda åldersgrupp rabatt skall utgå till dem, som behörigen styrka nedsatta förvärvsmöjligheter på grund av varaktig sjukdom, arbetslöshet och dylikt.

Tyvärr ha bestämmelserna genom strävandet att åstadkomma största möjliga rättvisa blivit mycket svårtolkade. Hela systemet bör förenklas och antalet undantag från huvudreglerna minskas. Bedömningen av sökandens förmögenhet har medfört särskilda svårigheter. I rabattansökningarna liksom i självdeklarationerna upptagas ofta inventarier till förkrigspriser eller ännu lägre priser. Dessa låga värden godkännas av taxeringsnämnderna. Då det är vanskligt för nämnderna att frångå de vid inkomsttaxeringen godtagna värdena, böra de nya rabattbestämmelserna klart angiva, vilka värderingsgrunder som skola tillämpas.

Enligt styrelsens uppfattning bör jordbruksarrendator efter ansökan kunna erhålla rabattkort, om han har minst 3 minderåriga barn och högst 5 000 kronors förmögenhet.

Kalmar läns norra.

Vid gemensamt möte med kristidsstyrelsen och kristidsnämndernas ordförande framkommo från nämndernas sida vissa erinringar mot nu gällande rabatteringsbestämmelser. Sålunda framhölls, att inkomstgränsen fortfarande vore tilltagen i överkant. Vidare påpekades, att grunderna för tilldelning av rabatt till jordbrukare ej vore rättvist avvägda, enär taxeringsvärdena sättas alltför olika i olika socknar. I stort sett hade emellertid nuvarande bestämmelser fungerat tillfredsställande.

Kristidsstyrelsen anser för sin del, att ett annat rabatteringssystem ej är möjligt att införa utan en avsevärd ökning av nämndernas arbetsbörda. Möjligen skulle fordringarna å tillförlitligare uppgifter om sökandens nuvarande inkomst kunna skärpas.

Kalmar läns södra.

De rabattberättigade inom styrelseområdet utgjorde den 31 december 1943 cirka 30 % av stadsbefolkningen och 45 % av lantbefolkningen.

Nuvarande system för tilldelning av rabattkort bör bibehållas. De allmänna förutsättningarna för erhållande av rabattkort böra dock skärpas genom sänkning av gränserna för det högsta beskattningsbara beloppet och den högsta skattepliktiga förmögenheten. Rätten till rabatt skulle bättre kunna anpassas efter ändringar i inkomst- och förmögenhetsförhållandena, om rabattkortsperioderna gjordes kortare. Förslagsvis skulle två kortutdelningar kunna ske per år.

Gotlands län.

Kristidsnämnderna inom styrelseområdet ha allmänt vitsordat skärpningen i tilldelningsgrunderna, varigenom rabatterna ha kunnat förbehållas de mest behövande befolkningsgrupperna. Ett par av nämnderna ha till och med föreslagit ytterligare skärpning och en nämnd uttalar sig direkt för rabatteringssystemets avskaffande. Vidare ha framkommit önskemål om större differentiering av rabatterna. Reglerna beträffande tilldelning till jordbrukarebefolkningen anses orättvisa, då hänsyn icke tagits till den skuldbörda, som kan åvila jordbruksfastighet.

Enligt styrelsens egen åsikt har allmänheten nu blivit van vid rabatterna och bör därför få behålla desamma. Rabatterna tjäna onekligen sitt syfte att säkerställa skyddsnäringsämnen för mindre välsituerade. De nuvarande tilldelningsbestämmelserna synas ha verkat tillfredsställande. Kristidsstyrelsen har endast haft ett fåtal besvärsärenden att avgöra och intet av kristidsstyrelsens beslut har överklagats. Reglerna äro redan nu ganska komplicerade, varför de icke böra ytterligare utbyggas.

Blekinge län.

Prisrabatteringen får fortfarande anses nödvändig. Det nuvarande systemet medför emellertid möjlighet för många icke behövande att efter rekvisition erhålla rabattkort. Andra åter, som väl skulle behöva rabatt, exempelvis vuxna söner och döttrar i ett fattigt hem, ha icke motsvarande möjligheter, eftersom de ej ha eget hushåll. Enligt styrelsens åsikt bör således all rabattkortutdelning ske efter individuell behovsprövning, varvid kristidsnämnderna böra biträdas av sakkunniga myndigheter och personer.

Kristianstads län.

Enligt nu gällande rabatteringsbestämmelser komma alltför stora folkgrupper i åtnjutande av rabatt. Det är ej heller ovanligt, att personer, som äro berättigade till rabattkort, icke anse sig böra begagna denna förmån. I andra fall åter förekommer det, att jordbrukare, som själva tillverka lantsmör, försälja hela sin tillverkning för att sedan återköpa smöret mot rabatt. En inskränkning i fråga om rätten till rabattkort bör följaktligen göras så att endast verkligt behövande bli berättigade till dylika kort. Utdelningen av rabattkort bör alltjämt handhavas av kristidsnämnderna.

Malmöhus läns södra.

Nu gällande bestämmelser beträffande utdelning av rabattkort böra bibehållas.

Malmöhus läns norra.

Såväl kristidsstyrelsen som kristidsnämnderna inom styrelseområdet anse, att de hittills tillämpade bestämmelserna äro väl avvägda och att skäl till ändring icke föreligger.

Hallands län.

Av kristidsstyrelseområdets invånare inneha för närvarande cirka 40,7 % rabattkort för matfett och cirka 22,4 % rabattkort för mjölk.

Nuvarande bestämmelser synas vara gynnsammare för landsbygdens befolkning än för städernas, men utfärdandet av särskilda bestämmelser för landsbygden synes svårligen låta sig göra.

En viss begränsning i rätten till rabattkort skulle kunna ernås genom skärpning av rabatteringsbestämmelserna beträffande äkta makar. Denna skärpning skulle dock ej få medföra inskränkning i barnens rätt till rabatt.

Underåriga, födda 1927 och tidigare, som på grund av studier eller annan utbildning äro beroende av föräldrarna, förorsaka i regel föräldrarna större ekonomiska utlägg än nu rabattberättigade barn och torde därför böra jämställas med barn födda under åren 1928—44.

I övrigt finnes intet att erinra mot nu gällande bestämmelser.

Göteborg.

Nuvarande bestämmelser synas vara tillfredsställande och böra i huvudsak bibehållas vid nästkommande utdelning.

Bohuslän.

Nu gällande rabatteringsbestämmelser böra i stort sett fortfarande lända till efterrättelse, men rabattbeloppen böra sänkas.

Älvsborgs läns norra.

Kristidsstyrelsen har god erfarenhet av nu gällande bestämmelser, varför styrelsen icke påyrkar någon ändring.

Styrelsen ansluter sig emellertid till en erinran av Trollhättans stads kristidsnämnd om att äldre barn, som äro bosatta i en stad för skolgång och där ha eget hushåll, enligt nu gällande bestämmelser kunna erhålla rabattkort, även om de ha förmögna föräldrar, som äro bosatta å annan ort. Kristidsstyrelsen förordar en uttrycklig begränsning av sistnämnda möjlighet.

Södra Älvsborgs län.

De senaste utdelningsbestämmelserna kunna i stort sett betecknas såsom rättvisa och tillfredsställande. Kristidsnämnderna i jordbruksbygder framhålla emellertid tämligen allmänt, att den jordbrukande befolkningen till följd av de låga taxeringsvärden, som äro åsatta jordbruksfastigheter, alltjämt äro gynnade framför andra befolkningsgrupper.

Skaraborgs läns södra.

I stort sett synas nuvarande grunder för tilldelning av rabattkort icke giva anledning till erinringar, ehuru full rättvisa naturligtvis icke kan ernås. Kristidsstyrelsen föreslår icke annan ändring i bestämmelserna än att arrendators ansökan om rabattkort bör prövas utan hänsyn till taxeringsvärdet å den brukade fastigheten.

Flera kristidsnämnder inom styrelseområdet ha framhållit, att tilldelningen av rabattkort till arbetsföra personer utan barn under nuvarande förhållanden är onödig.

Norra Skaraborgs län.

De yttranden, som inhämtats från nämnderna inom styrelseområdet, ge vid handen, att gällande tilldelningsgrunder i stort sett äro tillfredsställande. Avvikande meningar saknas dock icke. Sålunda framhålles, att rabatt bör förbehållas barn, folkpensionärer och åldringar. I andra yttranden förordas sänkning av inkomst- och förmögenhetsgränserna. En kristidsnämnd påyrkar differentiering av rabatterna och en annan kristidsnämnd påvisar, att LA-korten i vissa fall kommit att innebära ett maskerat understöd i stället för att utgöra kompensation för prisstegring. Flera kristidsnämnder framställa önskemål beträffande uppställningen av ansöknings- och rekvisitionsblanketterna. Sålunda förordas, att tilldelningsbestämmelserna om möjligt i korthet skola angivas å blanketterna, vilket skulle undanröja en hel del förargelse för kristidsnämnderna i de fall, då ansökningarna avslås. En kristidsnämnd föreslår, att plats bör beredas på ansökningsblanketten för intyg av arbetsgivare om anställds arbetsförtjänst.

Kristidsstyrelsen instämmer i ovan angivna önskemål i fråga om uppställningen av rekvisitions- och ansökningsblanketterna ävensom i yttrandet beträffande LA-kortens karaktär av understöd.

Enligt kristidsstyrelsens åsikt bör någon väsentlig rubbning i gällande tilldelningsgrunder icke vidtagas. Det högsta beskattningsbara belopp, som är avgörande för tilldelningen av rabattkort utan behovsprövning till personer, födda före den 1 januari 1877, bör emellertid sänkas från 750 kronor till 500 kronor. Nyssnämnda åldersgrupp synes icke vara i större behov av rabattkort än årsklasserna 1877—1927.

Värmlands län.

Nu gällande bestämmelser medföra rätt till rabattkort i många fall, där behov av statligt understöd icke föreligger. Därest behovsprincipen skulle bliva enda tilldelningsgrund, skulle bestämmelserna kunna skärpas avsevärt. Emellertid torde en helt fri behovsprövning icke kunna rekommenderas. Nu gällande tilldelningsgrunder med möjligheter till behovsprövning torde giva det mest enhetliga och rättvisa resultatet. Kristidsstyrelsen får dock föreslå följande ändringar i systemet.

Inkomst- och förmögenhetsgränserna för föräldrar utan eller med högst två minderåriga barn och för ensamstående personer böra sänkas avsevärt. En begränsning av rabatträtten bör ske i de fall, då flera syskon tillsammans äga och bruka en jordbruksfastighet och äro taxerade var för sig, trots att de ha gemensamt hushåll. Däremot bör rabattsystemet utvidgas i exempelvis sådant fall, där hemmavarande son trätt i avliden faders ställe.

Kristidsstyrelsen framhåller i likhet med en av kristidsnämnderna inom sitt styrelseområde svårigheten i att avgöra, om skogsarbetare ha egna hushåll eller inte. — Enligt nuvarande bestämmelser skall vid tilldelning av rabatt till fosterbarn *där så ske kan* hänsyn tagas till de verkliga föräldrarnas förhållanden. Bestämmelserna böra här göras tydligare för att ernå en enhetlig tillämpning.

Örebro län.

De nuvarande rabatteringsbestämmelserna synas i stort sett fylla sitt ändamål. Helt naturligt måste vissa tolkningssvårigheter uppkomma, men så stor erfarenhet torde nu ha vunnits, att dessa svårigheter nästan upphört.

Styrelsen framhåller i likhet med en av kristidsnämnderna inom styrelseområdet önskvärdheten av att livsmedelskommissionen måtte lämna en sammanställning beträffande de utslag i rabattmål, som enligt kommissionens mening böra verka prejudicerande. Vidare anser styrelsen i likhet med flera av nämnderna, att rabattsystemet bör differentieras med hänsyn till antalet minderåriga barn inom en familj.

Västmanlands län.

De önskemål, kristidsstyrelsen framställt i yttrande den 13 mars 1943 beträffande då gällande rabatteringssystem, hava blivit tillgodosedda genom nu gällande bestämmelser, varför anledning till ytterligare erinringar icke finnes.

Kopparbergs län.

Nu gällande utdelningssystem bör bibehållas, enär förändringar åsamka både allmänheten och kristidsnämnderna mycket besvär och arbete. Ur principiell synpunkt anser emellertid kristidsstyrelsen, att tilldelningsgrunderna äro för generösa.

Gävleborgs län.

Kristidsstyrelsen, som hört flertalet av kristidsnämnderna inom sitt område i rabatteringsfrågan, har funnit, att nu gällande tilldelningsgrunder i allt väsentligt givit avsett resultat och att tillämpningen i stort sett icke medfört andra olägenheter än sådana, som nödvändigtvis uppkomma vid gränsfall. Besvären över nämndernas beslut ha betydligt minskat i antal. Detta har väl huvudsakligen sin grund i nämndernas efter hand förvärvade större säkerhet i fråga om bestämmelsernas tillämpning men synes även tyda på att nuvarande tilldelningsgrunder anses tillfredsställande jämväl av allmänheten.

Nedan nämnda erinringar från kristidsnämndernas sida böra beaktas.

Det är orättvist, att en familj om man och hustru, där båda makarna åtnjuta tilläggspension, skall ha rätt till två rabattkort för mjölk under det att en annan sådan familj, där exempelvis endast mannen nått åldern för tilläggspension, skall erhålla allenast ett rabattkort, ehuru familjernas ekonomiska ställning i övrigt är enahanda. Möjligheterna till erhållande av rabattkort genom behovsprövning äro här icke tillräckliga, varför föreslås, att äkta makar, av vilka mannen uppbär tilläggspension, efter rekvisition må erhålla vardera sitt rabattkort för mjölk, under förutsättning tillika att hustrun uppnått exempelvis 60 års ålder och ej har egen inkomst.

Tilldelningsgrunderna beträffande jordbrukare framkalla orättvisor — särskilt i sådana fall där skuldbördan å fastighet är stor — varför en utvidgning av rekvisitionsförfarandet till förmån för dessa kategorier ganska allmänt förordas av nämnderna.

Personer, som utan äktenskap stadigvarande sammanleva och ha gemensamma barn, böra i fråga om rätten till rabattkort likställas med äkta makar.

Definitionen av begreppet »eget hushåll» har föranlett erinringar. Exempelvis kan en änka, som lever i gemensamt hushåll med förvärvsarbetande barn men icke själv har någon inkomst, icke erhålla rabattkort efter rekvisition, enär hon icke jämte barnet eller barnen ekonomiskt svarar för hushållet. Är hon däremot ekonomiskt medansvarig kan hon, om föreskrivna förutsättningar eljest föreligga, utan behovsprövning erhålla rabattkort för matfett.

Enligt nu gällande föreskrifter skola kostnaderna för inkomstens förvärvande och s. k. allmänna avdrag beräknas uppgå till 200 kronor i sådana fall, där sökanden icke lämnat någon uppgift i ifrågavarande hänseende. Nämnda kostnader och avdrag torde väl i de flesta fall icke understiga 400 kronor, varför det nu fastställda beloppet 200 kronor åtminstone bör höjas till 300 kronor.

Själva utdelningsförfarandet underlättas betydligt om utdelningen sker i början av året, då uppgift angående föregående års inkomst lättast kan avgivas.

Ansökningsblanketterna äro svåra att tyda för allmänheten och böra förenklas. Allmänheten använder oftast anilinpenna för ifyllning av blanketterna. Skrift med dylik penna å grönt papper blir mycket svårläst, varför det gröna papperet i blanketten torde böra utbytas mot papper i annan färg.

Medelpad.

Kristidsstyrelsen har vid granskning av de yttranden, som inhämtats från kristidsnämnderna inom styrelseområdet, icke funnit några väsentligare anmärkningar mot nu gällande bestämmelser.

Tre av de största nämnderna, Sundsvall, Timrå och Alnö, ha framställt önskemål om mera generellt medgivande att utställa rabattkort till barn födda 1927 eller tidigare, under förutsättning att barnen bo kvar i föräldrahemmet och äro utan arbete eller blott ha obetydlig arbetsförtjänst.

Andra nämnder anse, att rabattkort för matfett bör utdelas enligt samma grunder som de som nu gälla beträffande mjölk. Med nu gällande bestämmelser beträffande tilldelningen av rabattkort för matfett är det omöjligt att uppnå rättvisa på grund av svårigheterna att kontrollera sökandens uppgifter angående inkomst och förmögenhet. En annan nämnd åter framhåller, att jordbruksfastighets taxeringsvärde ej bör vara tilldelningsnorm beträffande brukarens rätt till rabatt.

Nämnderna torde ha svårt att definiera begreppet eget hushåll exempelvis i de fall, då en skogsarbetare under största delen av året bor i skogskoja och därvid har egen mathållning, oaktat han under helger och tider av arbetslöshet vistas i hemmet. En nämnd har ställt sig tveksam, huruvida kravet på eget hushåll skall utgöra hinder för att utdela rabattkort till son eller dotter, som stannar i hemmet som hjälp åt sina gamla och orkeslösa föräldrar.

Kristidsstyrelsen instämmer i nämndernas ovan återgivna yttranden och anser för övrigt att gällande bestämmelser beträffande prisrabattering böra få fortsatt giltighet.

Ångermanland.

Nu gällande bestämmelser synas i stort sett ha varit tillfredsställande och torde icke ha medfört några nämnvärda olägenheter. Besvär över kristidsnämndernas beslut respektive anledning för kristidsstyrelsen att anmärka

mot nämndernas handläggning av rabattärendena ha förekommit endast i enstaka fall.

Kristidsstyrelsen biträder det förslag, som framkommit från en av kristidsnämnderna inom styrelseområdet, att rabatt ej bör utgå till den som ej betalt sina utskylder, såvida icke underlåtelsen har sin grund i sjukdom, arbetslöshet eller liknande omständigheter.

Jämtlands län.

Vissa kristidsnämnder inom styrelseområdet ha under framhållande av nuvarande goda utkomstmöjligheter uttalat önskemål om rabattsystemets fullständiga avskaffande. Styrelsen anser emellertid tillräckliga skäl för en sådan åtgärd ännu icke föreligga.

Ett flertal nämnder ha framhållit önskvärdheten av skärpta villkor beträffande jordbrukares rätt till rabattkort. Styrelsen delar denna uppfattning.

I övrigt har styrelsen icke några erinringar att framställa mot att nuvarande grunder för tilldelningen av rabattkort bibehållas.

Västerbottens läns västra kristidsstyrelseområde.

Jordbruksfastighets taxeringsvärde synes icke vara lämplig bedömningsgrund vid tilldelningen av rabatt till producenthushåll. I stället bör behållna förmögenheten efter avdrag för skulder även i sådana fall ligga till grund för tilldelningen av rabattkort. Gränsen för den högsta skattepliktiga förmögenheten bör härvid sättas vid 15 000 kronor och det beskattningsbara beloppet beträffande denna grupp bör ej få överstiga 200 kronor. Det beskattningsbara beloppet för personer med högst 10 000 kronors skattepliktig förmögenhet bör fastställas till högst 400 kronor. Med nu gällande tilldelningsgrunder synes som om jämväl personer i relativt goda ekonomiska omständigheter äga rätt till rabattkort.

Grunderna för tilldelningen av rabattkort till icke-producenthushåll böra ändras exempelvis så, att hushållets till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade belopp, fördelat på antalet hushållsmedlemmar (makar samt barn under 18 år, vilka icke hava egen inkomst överstigande 600 kronor per år), blir avgörande för rätten att erhålla rabattkort. Härvid skall ett visst grundbelopp per hushållsmedlem icke få överskridas. Om däremot grundbeloppet väsentligt underskrides, skall hushållet äga erhålla tilläggsrabattkort. För att tilldelningen skall bli likartad inom de olika ortsgrupperna, bör grundbeloppet bestämmas olika i skäligt förhållande till dyrortsgrupperingen.

Nu gällande bestämmelser om att rabatt skall utgå endast å matfett och mjölk medföra, att mindre bemedlade barnrika familjer icke ha råd eller möjlighet att helt utnyttja sina rabattkort. Med anledning härav böra rabattkorten utställas att gälla såsom viss valuta vid inköp av alla ransonerade livsmedel. Rabattkorten för producent bör dessutom liksom hittills gälla även vid inköp av fodermedel, utsäde och konstgödsel. På så sätt skulle behövas endast två olika typer av rabattkort, ett för producenthushåll och ett för icke-producenthushåll.

Västerbottens läns nordöstra kristidsstyrelse.

Bestämmelserna om tilldelning av rabattkort till jordbrukare verka icke rättvist, enär taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter icke tillnärmelsevis

svara mot de verkliga värdena. Att lägga tilldelningen helt under behovsprövning skulle dock medföra allt för stora svårigheter för kristidsnämnderna.

Eftergranskningen av ansökningarna i enlighet med löpande års taxeringslängder skapar, enligt kristidsnämndernas uppgifter, irritation och missnöje. Ehuru kristidsstyrelsen väl inser nämndernas svårigheter härutinnan, tillstyrker styrelsen likväl icke befrielse från denna granskningsskyldighet.

I övrigt ha nu gällande tilldelningsgrunder verkat relativt tillfredsställande.

Norrbottens län.

Gränserna för rätten till rabattkort synas vara väl vida med hänsyn till nuvarande relativt goda ekonomiska förhållanden. Med tanke på en kommande fredskris kan ifrågasättas, huruvida icke en inskränkning redan nu bör ske.

Vid tillämpning av nu gällande bestämmelser har tveksamhet ofta uppstått beträffande tolkningen av begreppet eget hushåll, exempelvis i sådana fall då flera sterbhusdelägare sammanleva i oskiftat dödsbo. Bestämmelserna böra förtydligas i detta hänseende.

I övrigt finnes ingen anledning till erinran mot nu gällande bestämmelser.